

Noční motýl

ukázka

Pan Mojmir přitáhl uzdu a celá družina se zastavila. V nastalém tichu bylo slyšet jen ptáky a šumění listí ve vánku, potom však zaslechli znovu ten zvuk. Zasténání lidského hlasu, jen tiché, bez patrné síly, poslední dech sípající v hrdle.

Kraj lesa zde byl průchodnější, mezi mlázím vedla zvířecí stezka. Viděli několik tmavých dubů a za nimi prosvítaly zbytky světla slunce, které, jak tušili, kdesi za hradbou stromů právě mizelo za obzorem. Kus dál byl palouk porostlý bochánky zeleného mechu a polehlým vřesem.

Protáhli se závojem pichlavých větviček a jejich očím se otevřel prostor jako jeviště rámované tmavými kulisami kmenů, trsy kapradin a vlákny opuštěných pavučin jako cáry staré vybledlé opony.

Ležel tam muž v křiklavě modrých šatech, ležel na zádech a hleděl do oblohy, hrdlo měl rozseknuté a mech kolem zkrápěla krvavá skvrna. Nehýbal se, jen krev z pulzující rány zvolna vytékala, hustá a lesklá jako med. Z úst mu vyšel další bublavý vzdech a trocha sražené krve.

Mojmir mávl mezi stromy a zbrojnoši s tasenými zbraněmi beze slova vyrazili do šera, i Radslav tasil svou dýku a rozhlížel se, zda nezahledne stopy po útočnicích, ale nikde se nic nehýbalo.

Mojmir klekl k ležícímu tělu, ale viděl, že tady už nic nezmůže. Muži se nedostávalo dechu a oči byly prázdné, černé a bez života. Přesto se pokoušel ještě něco vyslovit, s posledním úsilím zvedal zkrvavené rty k uchu postavy, jejíž rozmazanou siluetu nad sebou viděl.

„Noční... motýl...“ zašeptal.

Mojmir se nakláněl těsně k jeho tváři, ale víc už nerozpoznal, poslední dech se rozplynul ve vánku. Nezbylo mu, než zatlačit zakalené oči a zašeptat pár slov modlitby.

Kristián se chvíli zdržel, když uklidňoval koně, rozrušené tím náhlým zastavením. Poznal na nich, že je něco děsí, chřípí se jim nadouvalo a trhali ušima, jako by věděli, že nablízku je nějaký dravec a jen neznali jeho podobu. „Jsme na tom stejně,“ zašeptal jim a připadal si proti těm velkým vyděšeným zvířatům strašlivě malý. Přesto jim musel dodat jistotu, to už se od člověka očekává, i od kluka, jako je on.

Svázal jim uzdy a přivázal je k větvi u cesty. Pak se prodral na palouk a viděl svého pána nad mrtvým tělem.

„Lupiči?“ zeptal se tiše.

„Zřejmě,“ pravil pan Mojmir a ukázal na šňůrku u opasku mrtvého, čerstvě přeříznutou.

Uvolnil jeho ruce, které měl zkroucené pod tělem, jak se pokoušel zvednout. Dlaně pevně sevřené měl plné listí.

Mojmir mu je očistil a položil na břicho.

„Jsou tu dva prsteny,“ ukázal. „Na malíku a prsteníku pravé ruky. Určitě však nosil víc prstenů, už podle toho, jak je kůže otlačená. Nejspíš mu je stáhli. Ale proč ne tyto dva?“ přemýšlel nahlas.

„Třeba to nešlo,“ navrhl Kristián.

„Nebo je něco vyrušilo,“ přidal se Radslav.

Mojmír narovnal voskový prst pevně zaťatý do dlaně. Smrt už překonala odpor vůle a dovolila mu prsty pohnout. Potrvá to teď nějaký čas, kdy je tělo volné jako ve spánku, pak svaly ztuhnou jako kámen a dalších pár dní se budou pomalu uvolňovat a mířit k definitivnímu konci.

Stáhl jeden prsten. Nešlo to snadno, ale lupič by s tím jistě problém neměl, i kdyby měl prst zlomit.

„Je stříbrný,“ řekl. „Nebude to nejlepší stříbro, podle toho, jak je prsten ohlazený, ho musel často leštit, aby nečernal, ale svou cenu má. Určitě by se dal roztavit a zpeněžit.“

Dál prohlížel ruku mrtvého. Neviděl žádné stopy násilí, jen hlínu za nehty, které byly krásně pravidelně upravené. O ty ruce se pečovalo.

„Slyšeli nás přijíždět a utekli,“ mínil Radslav.

Mojmír pochybovačně potřásl hlavou.

„Stačilo přikrýt mu ústa a počkat, až projedeme. Ostatní prsteny stáhli bez odporu, nejsou tu žádné škrábance, museli to udělat předtím, než mu prořízli hrdlo. Protože pak už měl prsty zkroucené křečí. Proč se tak náhle rozhodli ho zabít?“

„Vypadá jako malíř,“ mínil Radslav. „Nebo krejčí.“ Zvedl odhozený baret s bažantím pír-
kem a prohlédl látku. „Křiklavé šaty, ale ne zrovna drahé. Žádný silák to nebyl, sotva by se jim mohl bránit.“

Kristián si nemohl pomoci a stále se vracel pohledem ke krvavé ráně na krku mrtvého. Bylo to tak nepřirozené, tak znepokojivé, jako by se oči stále nemohly smířit s tím, co vidí, a potřebovaly se přesvědčovat, že to je skutečnost. Ty dva obrazy – člověk, ne jiný než jaké potkáváte každý den, a obnažené maso pod rozervanou kůží, se v jeho mysli odmítaly spojit dohromady.

Bílá tvář měla pokojný výraz, snad lehce překvapený, ale nebyl to obličej někoho, kdo zahlédl vlastní smrt, spíše jako když u sváteční tabule čekáte polévku a přinesou vám nadívané hlemýždě.

„On nevěděl, co se děje,“ slyšel vlastní hlas.

Obrátil se na svého pána, který ho svým jedním okem zachmuřeně pozoroval.

„Má roztažené zornice,“ řekl. „A na tváři nějaký prášek. Podle všeho ho omámili.“

„Pak ale...“

„Byl při vědomí, když jsme ho našli,“ pokračoval Mojmír v úvahách. „Snažil se něco říct.“

Zbrojnoši se vrátili z lesa s nepořízenou.

„Žádné stopy,“ hlásil Boreš, vyšší a šlachovitější z nich. „Neměli koně, ani žádný náklad.“

„Tráva je tu pošlapaná,“ přidal se druhý, Olota, trochu zadýchaným hlasem. „Ale ráno tu běhalo pár divokých prasat, takže těžko něco vyčteme. Budou už daleko.“

Mojmír Mráz pohlédl k obloze a stočil zrak ke korunám stromů. Les byl tichý, ptáci se ukryli a nedávali o sobě vědět. Něco je poplašilo.

„Jsme už blízko městečka,“ pronesl Radslav. „Měli bychom tam toho ubožáka dopravit.“

Ovázali mu hlavu kusem plátna a naložili na jednoho koně, Boreš pak kráčel vedle něj a zvíře vedl. Ostatní jeli krokem jako v pohřebním průvodu.

Cesta již nebyla dlouhá, takže i tím pozvolným tempem dorazili do cíle dřív, než zmizely poslední červánky. Les skončil a před nimi se otevřelo údolí, dole protnuté hadím tělem malé říčky, na jejíchž obou březích se rozkládaly domky. Viděli políčka, úzká a dlouhá, která se za každým domkem zvedala do mírného svahu, zelené louky táhnoucí se dál podél řeky, až ke

hrázce, kde se řeka rozšiřovala do rybníka obrostlého rákosím, nedaleko se třpytil náhon ke mlýnu.

Byly tam malé domky z mazaniny s doškovými střechami i větší roubené s rozsáhlejším dvorem obehnaným zdí, honosnější stavení obklopovala protáhlou trojúhelníkovou náves, na jejímž horním cípu vystupovala nad úroveň střech věž kostela. Silnice pak pokračovala do protějšího svahu až ke hradbám tvrze, jež majestátně shlížela do údolí. Dál se táhl les.

Tichý hlas zvonku ohlašujícího klekání doléhal tesklivě až k jezdci, zatímco sjížděli rozbahněnou cestou. Ve vzduchu se vznášela vůně páleného dřeva, míjeli mýtinu, na níž doutnal milíř s dřevěným uhlím. Uhlíř, který při hlasu zvonu poklekl k modlitbě, nyní spatřil jezdce a nedůvěřivě se po nich obracel.

Prvním stavením, na které narazili, byla kovárna. Viděli otevřený přístřešek s výhni a odstavený vůz, na kterém se pracovalo, kovář s pomocníkem zrovna připojovali kolo a i oni zanechali práce a hleděli na průvod projíždějící kolem.

Cesta se dál svažovala a vinula se mezi lukami, nad trsy trávy se třepetala hejna jepic a ozývalo se večerní volání žab. Nedaleko se dala tušit mokřina nebo možná slepé rameno říčky.

V trávě postávala skupina dětí se stádečkem koz, které hlas klekání volal domů, i ony se zastavily na místě a koukaly na koně a jejich jezdce.

„Hej, špunti,“ křikl na ně Olota, „kde najdeme rychtáře?“

Nejodvážnější z kluků vystoupil a po chvíli váhání mávl rukou dál po cestě.

„Tam na návsi, bílý dům se znakem holuba. To je mrtvola?“ dodal jedním dechem.

„Huš, než na vás přijde klekánice,“ hodil po nich neviditelným kamenem, a děti se rozprchly.

Cesta se u prvních domků napojovala na širší a používanější silnici, kterou se přijíždělo z jihu. Dál na západ se táhla obecní louka, pak byl brod a za říčkou, než zase začínal les, stálo několik vozů. V dálce bylo vidět poblíkávání ohně, který mezi nimi hořel a črtal jejich siluety na tmavém pozadí stromů.

„Proč stojí tak daleko?“ divil se Kristián. „Jako by se stranili ostatních.“

„To jsou asi vozy kejklířů,“ promluvil Radslav, ale víc už nedodal.

Blížili se k hradbě z kůlů a proutí, hlína tu byla rozbrázděná stopami kol a opodál za proutěnou ohradou viděli několik odstavených kupeckých vozů přikrytých plachtami. Následovaly řady stájí a nízká budova zájezdního hostince, kde se svítilo a doléhal odtud vzdálený halas a smích.

Dřevěná palisáda měla širokou otevřenou bránu s rákosovou stříškou, dost velkou, aby jí projel naložený vůz. Vedle se krčil domek se zavřenými okenicemi, snad pro ponocného nebo obecního biřice. Jestli však někdo vyhlížel ven a vzal na vědomí přítomnost jezdce, nedal to nijak najevo.

„Myslel jsem,“ nadhodil Kristián, „že když je to městečko, tak bude mít kamenné hradby.“

„Za hradby pole neschováš,“ odvětil Olota. „Dokud tě živí hlína, netoužíš tolik obehnat se kamenem a odříznout se od ní. Ti místní, to jsou pořád hlavně sedláci, pro ně je to jako odtrhnout se od prsu. Musejí si dlouho zvykat.“

„Tihle by možná hradby ocenili,“ kývl Boreš k vozům odstaveným na prostorném dvoře hostince, mezi kterými vyhlíželi zachmuření čeledíni a podezřívavě si měřili projíždějící skupinu. „Mají tu hodně věcí k uhlídání. Hádám, že se tu musí vystřídat slušná řádka kupeckých vozů.“

„Častovice mají právo pořádat půlroční jarmark a právo skladu,“ vysvětlil Mojmir. „Každý kupec, který projíždí kolem, zde musí zastavit a nabídnout své zboží. Vypadá to jako drobnost, ale je to přesně ten první krok, kterým se z vesnice začne stávat město.“

„Pokud je tu dost pocestných, kteří se jí raději nevyhnou,“ uvažoval Kristián a pohled se mu stočil k tělu ležícímu jako vak na koňském hřbetu.

Boreš se na něj přes koňskou hřívu zazubil.

„Když jsi pár dní na cestě divokým krajem, vezmeš za vděk místu, kde se můžeš najíst a napít, i když se kolem potulují loupežníci. Podříznout tě můžou kdekoliv, ale to ti nesmí zkazit chuť z žejdlíku dobrého piva.“

„Nemluv tak,“ ohradil se Kristián a hlas se mu zachvěl. „Duše toho nebožáka tu ještě někde bloudí a hledá cestu k nebi...“

Oba zbrojnoši se hotovili k dalším hrubým poznámkám, protože smrt, jak jí uvykli na bojišti, se nejlíp odháněla smělymi řečmi a každý padlý měl podle nich právo být doprovázen k poslednímu soudu bez nářků a lítosti, jako muž, co se nezalekne. Ale pan Mojmir je okřikl a tak raději pokračovali mlčky.

Blížili se k návsí a domů i zevlounů přibývalo. Domy s kamennou podezdívkou už nestály roztroušené, jako by prostoru bylo všude dost, mačkaly se jeden na druhý, některé se dokonce zvedaly do vyššího patra a ve dvou řadách ohraničovaly svažité plácek stoupající až k boční zdi kostela.

Uprostřed prostranství stála kašna se vzpřímenou ženskou postavou, která držela na rameni džbán a z něj zurčela voda; socha byla z ohlazeného, lehce nazelenalého kamene a jistě tu rozlévala říční vodu už drahně let. Prostranství kolem dláždily velké oblé kameny a našly se tu i kamenné lavice, na nichž mohli sousedé spočinout, vydechnout si a vyměnit si novinky, než půjdou dál ke stánkům kramářů v podloubí na severní straně, anebo na jih k rybímu trhu. Kroky koní na tvrdých kamenech se hlasitě rozléhaly.

Tohle všechno, myslel si Kristián, patří k těm drobnostem, kterými se obec snaží vymanit ze svého vesnického stavu a stát se městem. Vyvést koryta pod zemí od řeky ke kašně muselo dát práci a jistě tím hlavním důvodem nebylo ušetřit pár kroků k vodě. Možná by zdejší lidé ani nedokázali říct, proč je to důležité, ale cítili to. Už to nebyla jen půda, k níž byli připoutáni, ale pevný kámen dlažby, soch na kostelní zdi, velkých a věkovitých stavení, jež tu přetrvávají dlouho po jejich smrti.

Dům rychtáře Penkvarta měl bílé průčelí a střechu krytou dřevěnými šindelemi obrostlými mechem. Velká brána do dvora byla otevřená a byl vidět vůz naložený senem, které dva pacholci skládali do přístěnku, další nosil koše se sklizenou řepou do sklepa. Opodál bylo vidět holubník a dvorek se slepicemi a další hospodářské budovy z proutí a mazaniny, pán domu stál u jedné z nich a mluvil s čeledínem, který vedl mladé telátko na provaze. Tam uvnitř jako by skončila hra na hledání věčnosti v chladném kameni a ukázal se opravdový, živý svět, v němž rostlo obilí a rodila se zvířata – a také umírala, protože i město, jakkoliv odolné pomíjivosti času, potřebuje jíst.

Ta otevřená brána, napadlo Kristiána, byla, jako když se strhne pečlivě nalíčená kůže a odhalí se lesklé maso a cévy tepající krví... Zavřel oči a zachvěl se, pokusil se odehnat tu představu otevřené krvácející rány. Nebylo to snadné.

Hospodář si všiml jezdců a vyšel k bráně podívat se, co jsou zač. Měl na sobě koženou halenu přes prostou košili a byl trochu cítit chlěvem, neměl žádný odznak své úřední hodnosti,

jen výraz očí v tučné tváři se střapatými licousy naznačoval, že nemluví jen sám za sebe, když vítal návštěvníky.

„Zdař bůh, urození páni, čím mohu...“

„Jsme na cestě k domu pana Kazimíra z Častovic,“ pravil Mojmir, „a v lese jsme narazili na umírajícího muže. Už jsme mu nemohli pomoci.“

Rychtář přejel zrakem tělo. Plátno, jež omotávalo hlavu a ramena, už dole mokvalo krví.

„Víte, kdo to je?“ otázal se.

„Ne. Jak bychom to mohli vědět?“

„Myslel jsem... že vám třeba řekl svoje jméno nebo...“

„Nestačil říct téměř nic.“

Rychtář pozvedl ruku, jako by se chystal odhalit mrtvému tvář, ale rozmyslel si to.

„Myslím, že je to Florian Suka, bradýř. Podle těch šatů. Ale co by dělal v lese?“

Mluvil pomalu a každé slovo jako by převaloval na jazyku. Mojmir takřka pociťoval nutkání seskočit z koně a trochu s ním zatřást.

„Má rodinu, která by se postarala o tělo?“ otázal se.

„Ne. Měl pokojík nad lazebnou, ale žil sám. Tedy...“ Rychtář si přejel mohutnou dlaní zátylek, asi aby popohnal myšlenky. „Nejlépe bude, když ho odvezeme přímo do márnice.“

Nikdo na to nic neřekl, a tak si rychtář sám sobě přikývl, obrátil se a zašel do domu.

„Neměli bychom se zdržovat,“ pravil polohlasem Radslav, ale Mojmir mu položil ruku na rameno v mírném, uklidňujícím gestu.

„Je pozdě, za chvíli bude tma. Stejně musíme nejprve promluvit se zemanem Kazimírem. Pak se uvidí.“